

Som i himlen

Evangelisk befrielse

© Bo Torp Pedersen

Hovedpersonen i "Som i himlen" er den feterede dirigent Daniel Dareus, som er et kendt navn på alverdens musikscener. Men helbredet er dårligt. Han har problemer med hjertet og må tage en pause. Han rejser så langt væk fra det travle turnéliv som muligt, nemlig til sin barndoms-landsby i Norrland. Han ankommer i den lille by i udkants-Sverige ved vintertide - op mod Jul.

Egentlig er "Som i himlen" en ganske enkel, smuk og rørende film om en mand, der vender hjem til sin

barndoms land. Dette hjemkomst-motiv er somme tider forbundet med et rejse-motiv og psykologisk oftest forbundet med hovedpersonens behov for 1) at finde sig selv, afklare sin identitet og meningen med sit liv *og/eller* 2) at afklare og udrede nogle forviklinger i familie og vennekreds.

Svensk film har flere gode eksempler på motivet lige fra Ingmar Bergman "Ved vejs ende" (Smultronstället, 1957) til Maria Bloms "Tilbage til Dalarna" (Masjävlar, 2004). Med "Som i himlen" slutter instruktøren Kay Pollak sig til rækken. Hvor vidt Pollak selv ser sin fortælling i lyset af et luthersk syn på mennesket og vor Gud, er uvist og usandsynligt, men filmen som sådan giver god mening i netop det lys, og filmen er dermed særdeles velegnet til visning og drøftelse i en evangelisk-luthersk kirke, ikke mindst i reformationsåret 2017.

I 2017 er det 500 år siden munken Martin Luther slog sine 95 teser op på dørene til Wittenburg Slotskirke. Det hele var begyndt med Luthers oprør mod den romersk-katolske

kirkes afladshandel, hvor kirken narrede folk til at tro, at de kunne købe sig til mindre tid i skærsilden. Med de 95 teser blev dette oprør til et større, teologisk og kirkeligt opgør, som endte med at blive til nogle nye kristne kirker: de protestantiske.

Sagen var og er den, at vi kan ikke købe os til sjælefred eller Guds velvilje. Vore forsøg på at gøre gode gerninger er heller ikke det, der gør udslaget. Det afgørende er ikke, hvad vi kan, men hvad Gud kan. Det er Gud der giver os livet, det er Gud der giver os tilgivelse, så vi kan tilgive andre, og så vi kan begynde hver dag på en frisk. Vi skal ikke gøre godt for at opnå noget. Vi skal gøre det bedste, vi kan, i forpligtelse og i taknemlighed over for livet, vor næste og vore muligheder. Den form for pligt er ikke en sur pligt. Når vi handler i forpligtelse og taknemlighed over for Gud og næsten, så bringer det glæden med sig, så får livet mening.

Man kan også sige, at Gud *kalder* os til live og til livet. Det er blevet almindelig sprogbrug at tale om personer, som "føler sig kaldet til" at gøre det ene eller det andet. Det får somme tider en snært af, at det er noget særligt fint og udmærket at føle sig kaldet. Det handler meget om følelser: At man er blevet indgydt en følelse eller en vision om et kald. Efter min opfattelse er arven fra Luther en mere jordnær opfattelse: En opfattelse hvor kaldet er helt parallelt med evangeliets forkyndelse. Når Gud kalder på mig, sætter han mig på plads - på plads i forhold til Gud og på plads i forhold til min næste. Jeg bliver kaldet til at bruge mine evner og mine muligheder i den konkrete virkelighed og sammenhæng, som ligger lige for næsen af mig. Jeg bliver kaldet til at tage en opgave op dér, hvor jeg står. Der er ikke noget 'mystisk' eller 'åndeligt' ved det: Det er helt konkret og jordnært.

"Som i himlen" minder os allerede i sin titel om Fadervor - den bøn, som Jesus selv har givet os. Vi beder dér om, at det, som er i himlen - det som er af Gud - skal gives os og virke i os til gavn for vor næste. Filmen viser netop, at når jeg tager en opgave på mig, fordi den opgave venter på mig og kalder lige netop på mig, mine evner og mine muligheder, så bringer det glæde og liv. Det er jo det, der sker for dirigenten Daniel Dareus. Han er vendt hjem for at lytte, siger han, og han lytter: Han påtager sig opgaven at uddanne og støtte det lokale kirkekor.

Pludselig får livet mening og glæde, for ham selv og for andre, også selv om levetiden kan opleves som alt for kort. Dareus får dermed også en form for Messias-dimension: Han er kommet for at befri sangkoret og landsby-indbyggerne for deres plager, f. eks. Gabriella der til sidst vinder styrken til at forlade sin undertrykkende og voldelige mand Conny, en lastbilchauffør.

Som en kontrast-figur til Dareus står den lokale præst Stig Berggren. Han er en kontrast til Daniel, fordi han netop ikke forstår at lytte. Stig har været præst i byen i 25 år, men han har aldrig lyttet til nogen - i en vis forstand heller ikke til Gud. Stig har f.eks. ikke lyttet til hustruen Inger, som pludselig gør oprør mod ham og hans form for kirke med dens overbetoning af synd og skyld i moralistisk forstand. Tilmed viser det sig, at Stig har været dobbeltmoralisk: Han har prædikeret en streng, puritansk moral, men har gemt sexblade i sin bogreol.

Stig Berggren ligner en slægtning til Tomas Ericsson i Ingmar Bergmans "Nattvardsgästerna" (1963), som heller ikke kan lytte, og som heller ikke begriber sit kald som præst. Hos Bergman bliver det - som i andre af hans film i denne periode - til den tvivlendes nødråb: Pludselig mener Tomas ikke længere at (kunne) tro på Gud og gennemfører fuldstændig 'mekanisk' gudstjenesteritualet i filmens slutning. Man kan ikke komme længere væk fra et "Lys i mørket", som den danske titel fuldstændig misvisende - eller dybt ironisk? - lød ved filmens biografpremiere.

Stig Berggren er også i slægt med præste- og faderfiguren i Michael Hanekes "Det hvide bånd" (2009), hvor en forfærdende form for puritansk og undertrykkende kristendom udmales, jfr. Javier Fessers "Camino" (2008). I Hanekes film er det en vrangudgave af protestantisk kristendom, mens det i "Camino" er en afart af romersk-katolsk kristendom. For nogle af os er der slet ikke tale om kristendom, og derfor ignorerer vi måske disse vrangbilleder og undlader at tage afstand fra dem, men det bør vi, så meget

mere som mange mennesker netop forbinder vrangbillederne med sandheden om kristendommen.

"Som i himlen" udstråler derimod et befriende budskab, som i et vist omfang kan jævnføres med Lone Scherfigs "Italiensk for begyndere" (2000) og Hella Joofs "Oh happy day" (2004), og som endnu bedre end disse film er i pagt med et evangelisk-budskab, hvor det at gøre sin medmenneskelige pligt og det at påtage sig sit personlige svar bliver en befrielse - og ikke en byrde. "Som i himlen" lyder det i Fadervor, hvilket følges af "Således også på Jorden". Det fantastiske er, at Kay Pollak tilsvarende har lavet en efterfølgerfilm, der netop hedder "Så ock på jorden" (2015), som jeg dog ikke kender. Sammenhængen med kristendommen er ikke til at komme udenom. Hvor end instruktøren selv måtte stå, er "Som i himlen" efter min mening klart evangelisk-luthersk. Film behøver ikke at være forkyndende for at være gode film, snarere tværtimod, men "Som i himlen" er et lykkeligt tilfælde - så at sige en undtagelse fra reglen - der slipper af sted med det.

Filmfakta

Så som i himmelen - Sverige 2004 - Instr.: Kay Pollak - Manus: Kay Pollak, Anders Nyberg, Ola Olsson - Medv.: Michael Nyqvist (Daniel Dareus), Frida Hallgren (Lena), Helen Sjöholm (Gabriella), Axelle Axell (Florence), Verena Buratti (Loredana), Ingela Olsson (Inger Berggren), Niklas Falk (Stig Berggren), Lennart Jähkel (Arne), Barbro Kollberg (Olga) - 132 min. - Dansk biografpremiere d. 10/6, 2005 - På DVD i DK d. 21/12, 2005 - Pressebilleder/Udlejning: SF Film - Tilladt for børn over 11 år

Links

<http://www.cinemazone.dk/review.asp?id=5343&area=2>

<http://philm.dk/default.asp?CallParam=visfilm&IdParam=2326>

<http://epd-film.de/filmkritiken/Wie-im-himmel>

<http://www.schnitt.de/202,2922,01.html>

<http://www.spiritualityandpractice.com/films/reviews/view/19648>

<http://www.urbancinefile.com.au/home/view.asp?a=12524&s=Reviews>